

**بررسی تصویبنامه هیئت وزیران مبنی بر خروج ۲۰ درصدی
سهام هفت شرکت بورسی پالایش نفت از فهرست شرکت‌های واگذار شده به
طرح توزیع سهام عدالت و جایگزینی دو شرکت پالایشی غیربورسی**

۱. بیان مسئله

در خصوص مصوبه اخیر هیئت وزیران مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱ مبنی بر خروج ۲۰ درصدی سهام شرکت‌های پالایش نفت اصفهان، تبریز، لاوان، تهران، شیراز، کرمانشاه و بندرعباس موضوع ردیف‌های ۱۱ الی ۱۶ و ردیف ۱۹ مصوبه شماره ۱۲۸ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی سهام عدالت از فهرست شرکت‌های واگذار شده به طرح توزیع سهام عدالت و جایگزینی ۳۶ درصد سهام پالایشگاه امام خمینی (ره) و ۹ درصد سهام پالایشگاه آبادان در طرح مزبور، نکات بسیاری وجود دارد، اما قبل از پرداختن به این نکات، لازم است خلاصه‌ای از وضعیت و مصوبات مربوط به این پالایشگاه‌های نفت ارائه شود.

در جدول ۱، مشخصات ۹ پالایشگاه نفت کشور آمده است. از ۹ پالایشگاه کشور، ۳ پالایشگاه موضوع ردیف‌های ۹-۷ جدول، غیربورسی هستند و حتی قیمتگذاری قطعی نیز نشده‌اند. ۶ پالایشگاه دیگر (ردیف ۶-۱ جدول) همگی بورسی بوده و بر اساس اطلاعات موجود در صورت‌های مالی آنها، سودده نیز هستند.

بر اساس مصوبه شماره ۱۲۸ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی سهام عدالت، ۳۰ درصد از سهام ۹ پالایشگاه مزبور به طرح توزیع سهام عدالت اختصاص یافته بود، ولی این مصوبه بارها اصلاح شد تا میزان سهام این پالایشگاه‌ها در طرح سهام عدالت در نهایت بر اساس ستون «سهام پورتفوی سهام عدالت قبل از مصوبه مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱» جدول، تعیین شود. اما در مصوبه ۱۳۹۵/۱۲/۱ هیئت وزیران، ۲۰ درصد از سهام ۷ پالایشگاه موضوع ردیف‌های ۷-۱ جدول، از طرح سهام عدالت خارج شده و ۳۶ درصد سهام پالایشگاه امام خمینی (ره) و ۹ درصد سهام پالایشگاه آبادان جایگزین شده‌اند که با این مصوبه، میزان نهایی سهام هر یک از پالایشگاه‌ها در پورتفوی سهام عدالت به‌ترتیبی که در جدول نشان داده شده است، تغییر خواهد کرد.

بر اساس توضیحات بالا، مشخص است که پورتفوی سهام عدالت، مدام در حال تغییر است و این عدم ثبات در مصوبه‌های مربوط به شرکت‌های سرمایه‌پذیر، یک پورتفوی غیرقطعی ایجاد کرده که نمی‌تواند مبنای تصمیم‌گیری برای پرداخت سود قرار گیرد. بر این اساس، در ادامه مصوبه اخیر هیئت وزیران که باعث تغییر مجدد پورتفوی سهام عدالت شده است، مورد بررسی قرار گرفته و مغایرت آن با مقررات موجود شفاف می‌شود.

معاونت پژوهش‌های
اقتصادی

دفتر: مطالعات
اقتصاد بخش عمومی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۳۰۱۵۳۳۰

تاریخ انتشار:

۱۳۹۵/۱۲/۲۴

جدول اطلاعات ۹ شرکت پالایش نفت کشور

ردیف	نام پالایشگاه	بورسی / غیربورسی	مصوبه ۱۲۸ مورخ ۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی سهام عدالت	تصویبنامه مورخ ۱۳۸۸/۵/۶ هیئت وزیران	تصویبنامه مورخ ۱۳۹۰/۵/۱۷ هیئت وزیران	تصویبنامه مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۶ هیئت وزیران	سهام پور تفوی سهام عدالت قبل از مصوبه مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱	تغییرات میزان سهام اختصاص یافته بر اساس مصوبه مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱	مقدار نهایی سهام در پور تفوی سهام عدالت	قیمتگذاری قطعی / غیر قطعی	سودده / زیان ده (در سال ۱۳۹۵)**
۱	اصفهان	بورسی	۳۰	-	+۱۰	-	۴۰	-۲۰	۲۰	قطعی	سودده
۲	تبریز	بورسی	۳۰	+۱۰	-	-	۴۰	-۲۰	۲۰	قطعی	سودده
۳	لاوان	بورسی	۳۰	+۱۰	-	-	۴۰	-۲۰	۲۰	قطعی	سودده
۴	تهران	بورسی	۳۰	+۱۰	+۶۰***	-	۹۰	-۲۰	۷۰	قطعی	سودده
۵	شیراز	بورسی	۳۰	+۱۰	-	-	۴۰	-۲۰	۲۰	قطعی	سودده
۶	بندرعباس	بورسی	۳۰	+۱۰	-	-	۴۰	-۲۰	۲۰	قطعی	سودده
۷	کرمانشاه	غیربورسی	۳۰	+۱۰	-	-	۴۰	-۲۰	۲۰	غیر قطعی	*-
۲۸	امام خمینی (ره)	غیربورسی	۳۰	+۱۰	حذف تخصیص مصوبه ۱۲۸	+۳۰	۳۰	+۳۶	۶۶	غیر قطعی	*-
۹	آبادان	غیربورسی	۳۰	+۱۰	حذف تخصیص مصوبه ۱۲۸	+۴۰	۴۰	+۹	۴۹	غیر قطعی	*-

* عدم وجود اطلاعات به دلیل غیربورسی بودن.

** پالایشگاه‌های موضوع ردیف‌های ۶-۱ جدول به ترتیب هر کدام ۲۶۶، ۱۱۸، ۲۰۷، ۳۴۹، ۳۴۴ و ۵۰۵ ریال به ازای هر سهم در سال ۱۳۹۵، سود پرداخت کرده‌اند.

*** پس از کسر سهام ترجیحی.

ماخذ: سایت سازمان خصوصی سازی، سایت کدال و صورت‌های مالی پالایشگاه‌ها.

۱. اختصاص ۶۰ درصد سهام پالایشگاه نفت تهران به طرح توزیع سهام عدالت در مصوبه ۱۳۹۰/۵/۱۷، با قید کسر سهام ترجیحی بوده است. با احتساب ۱۰ درصد سهام به عنوان سهام ترجیحی، در نهایت ۹۰ درصد سهام پالایشگاه تهران در پور تفوی سهام عدالت لحاظ شد که با کاهش ۲۰ درصدی بر اساس مصوبه اخیر، میزان سهام این پالایشگاه در حال حاضر در پور تفوی مزبور ۷۰ درصد است. همچنین در مصوبه اخیر نسبت به در نظر گرفتن ۱۰ درصد سهام ترجیحی پالایشگاه نفت تهران مجدداً تصریح و عنوان شده که مصوبه شماره ۱۲۸ ستاد مرکزی سهام عدالت متناسب با این تصویبنامه، اصلاح شود.

۲. در مورد پالایشگاه‌های امام خمینی (ره) و آبادان موضوع ردیف‌های ۸ و ۹ جدول باید عنوان کرد که میزان سهام تخصیص یافته این پالایشگاه‌ها به طرح توزیع سهام عدالت در مصوبه ۱۲۸ ستاد مرکزی سهام عدالت، یک‌بار در مصوبه ۱۳۹۰/۵/۱۷ هیئت وزیران لغو شده و این دو پالایشگاه از طرح سهام عدالت خارج شدند و مجدداً با مصوبه ۱۲۹۲/۱۲/۲۶ هیئت وزیران در طرح سهام عدالت قرار گرفتند.

۲. تحلیل مصوبه هیئت وزیران

۲-۱. مهمترین نکته درباره مصوبه اخیر هیئت وزیران، خروج بخشی از سهام شرکت‌های بورسی موضوع جدول ۱ از پورتفوی سهام عدالت و افزایش سهام شرکت‌های غیربورسی در پورتفوی مزبور است که مغایر ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی توزیع سهام عدالت مورخ ۱۳۸۸/۱/۲۹ و مصوبه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی است. زیرا در این ماده آمده است که «شرکت‌های مورد واگذاری (برای طرح توزیع سهام عدالت) فقط از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تعیین می‌شوند». بر این اساس، نه تنها ورود شرکت‌های غیربورسی به پورتفوی سهام عدالت برخلاف مقررات مربوطه بوده است، بلکه عملاً دولت با این مصوبه، موجب افزایش سهام شرکت‌های غیربورسی و کاهش سهام شرکت‌های بورسی در پورتفوی سهام عدالت شده است.

۲-۲. اساساً در مورد اینکه سازمان خصوصی‌سازی به نیابت از دولت دارای این اختیار است که قرارداد واگذاری سهام برخی شرکت‌ها را به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، یک‌طرفه لغو کرده و برخی از شرکت‌های اختصاص یافته به طرح سهام عدالت را از پورتفوی سهام خارج کند، تردید وجود دارد.

۲-۳. حتی اگر فرض کنیم که خروج برخی شرکت‌ها از پورتفوی سهام عدالت از سوی دولت، به لحاظ حقوقی مشکلی نداشته باشد، دولت باید معادل ارزش ریالی سهام خارج شده، از سهام دیگر شرکت‌های بورسی را به طرح توزیع سهام عدالت اختصاص دهد. در این مصوبه، در میزان سهام خارج شده، میزان سهام جایگزین شده، میزان ارزش سهام موضوع جابجایی و نیز میزان سوددهی آنان، ابهام وجود دارد. به دلیل عدم قیمتگذاری قطعی پالایشگاه کرمانشاه، معلوم نیست ارزش سهام خارج شده از طرح سهام عدالت چه میزان است و بدتر آنکه شرکت‌های پالایشی جایگزین شده یعنی پالایش امام خمینی (ره) و پالایش آبادان نیز به صورت قطعی قیمتگذاری نشده‌اند و تنها بر اساس قیمت برآوردی، این تغییرات صورت گرفته است^۱ (علاوه بر اینکه شرکت‌های مزبور غیربورسی نیز هستند).

۲-۴. به دلیل غیربورسی بودن پالایشگاه‌های کرمانشاه، امام خمینی (ره) و آبادان، اطلاعاتی درباره ترکیب سهام‌داری آنان وجود ندارد. در واقع، مشخص نیست که قبل از مصوبه مزبور، دولت در این پالایشگاه‌ها سهام‌دار بوده است یا خیر و بعد از این مصوبه، میزان سهام دولت در این پالایشگاه‌ها به چه میزان تغییر کرده است. لذا اثبات اینکه دولت حتی قبل از این مصوبه دارای ۲۰ درصد سهام ۹ پالایشگاه بوده است یا خیر، با اطلاعات موجود میسر نیست.

۲-۵. علاوه بر مسائل یاد شده، باید خاطر نشان کرد که این‌گونه مصوبات دارای تبعات منفی بسیاری است. اول آنکه یک رویه نادرست مستقر خواهد شد تا هر یک از وزارتخانه‌ها، بتوانند شرکت‌های خود را از طرح توزیع سهام عدالت خارج کنند. دوم آنکه، خروج این‌گونه شرکت‌ها که بعضاً سودده و بورسی هستند، پورتفوی سهام عدالت را تضعیف خواهد کرد و از این جهت تهدیدی برای منافع سهام‌داران تلقی می‌شود. به علاوه، این‌گونه مصوبات بیانگر آن است که دولت معامله‌گر قابل اعتمادی نیست و هر لحظه امکان دارد که یک‌طرفه مبادرت به لغو واگذاری‌های انجام شده نماید که از نظر اصول معامله، پذیرفتنی نیست.

۱. علیرغم پیگیری‌های متعدد این مرکز از سازمان خصوصی‌سازی، اطلاعاتی در خصوص محاسبات و قیمتگذاری‌های مربوط به مصوبه مزبور دریافت نشد.

نتیجه‌گیری

مصوباتی که کاهش سهام شرکت‌های بورسی و افزایش سهام شرکت‌های غیربورسی در پورترفوی سهام عدالت را تأیید می‌کنند، نه تنها با مقررات موجود در این زمینه مغایرت دارند، بلکه پورترفوی سهام عدالت را تضعیف کرده و حقوق مشمولین را ضایع می‌کنند. علاوه بر این، دولت از یک سو اقدام به ارائه صورتحساب به مشمولین کرده و از سوی دیگر بر اساس مصوبات اخیر، پورترفوی سهام عدالت را تغییر می‌دهد. این نشان می‌دهد که سیاست‌های دولت در یک راستا قرار نگرفته و اقدامات دولت برای ساماندهی طرح توزیع سهام عدالت از انسجام کافی و همه‌جانبه برخوردار نیست که این‌گونه سیاست‌ها، پیامدهای منفی بسیاری را به دنبال خواهد داشت.

